

Frankfurt Notları 18: Alman Halkının Fazla "Tasarruf Problemi" ve Almanya'nın Bazı Yapısal Göstergelerine Dair Gözlemler – Mücahit CİVRİZ, 30 Aralık 2024, Frankfurt

“Nasıl yani” dediğinizi duyar gibiyim. Bugün dünya genelinde pek çok ülkenin problemi bireysel ve kurumsal manada tasarruf yapılamaması, tüketimin hatta aşırı tüketimin önüne geçilmemesi iken Almanya için tasarruflar neden ve nasıl sorun olsun ki? Ülkeler için her zaman optimal bir dengeden bahsedebilmek mümkün olamıyor maalesef.

Tüketim ve tasarrufların ekonomik aktivitede aşırı ısınma ya da daralmaya neden olmayacak ölçüde tutulması oldukça önemlidir ancak bu o kadar kolay yakalanacak bir tablo değildir.

Başlığa tasarrufları taşıdım ancak pek çok ülke ekonomisi gibi Almanya'nın da pek çok yapısal, kısa ve uzun vadeli problemleri var. Gelin 2024 yılı biterken genel bir bakış atalım Almanya Ekonomisine... Zira Almanya hem sosyal hem de ekonomik ilişkiler açısından önemli bir partner ülke Türkiye açısından...

1946 yılından günümüze yayım hayatına devam eden Almanya'nın önemli ekonomi gazetelerinden Handelsblatt Gazetesi, geçtiğimiz günlerle [özel bir sayı](#) ile çıktı okurlarının karşısına. Gazete;

“Almanya için şu sıralar birkaç büyük soru cevabını arıyor :

Ülke gelecekte de dünyanın ekonomik liderlerinden biri olmaya devam edecek mi?

Burada geliştirilen yüksek teknoloji buna izin verecek mi?

En yetenekli gençleri mıknatıs gibi ülkemize çekiyor muyuz?

Yoksa dünyayı harekete geçiren yenilikler söz konusu olduğunda Almanya dördüncü, beşinci ve hatta onuncu sıraya mı razı olacak?

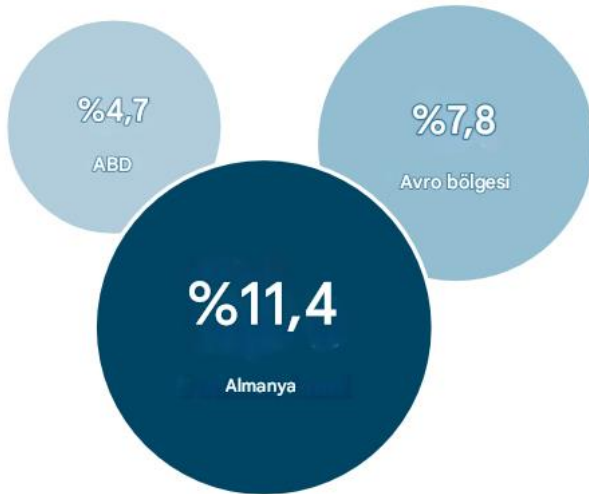
Almanya ve Avrupa, yüksek teknoloji güçleri ABD ve Çin'in veri kolonileri haline mi gelecek?” sorularına odaklanarak önemli tespitler ve gelecek projeksiyonu çizmeye çalışmış. Hatta “Bu soruların cevaplarının kasvetli olmadığından emin olmak için geleceğin nasıl görülebileceğine dair tartışmalara ihtiyacımız var” vurgusuna da yer vermişti.

Ben de özet bir şekilde yararlanmak istedim Gazetenin özel sayısından. Şunu da belirtmeliyim ki, Gazetenin özel sayısında, diğer ülkelerin gelecekleri üzerinde nasıl çalıştıkları: nasıl yeni yüksek teknoloji endüstriler kurdukları, eğitim sistemlerini nasıl reforme ettikleri, göçü ne şekilde kontrol ettikleri ve sosyal sistemlerini yaşlanan bir topluma nasıl hazırladıkları sorularına da cevap aramışlardı.

Almanlar Tüketmek Yerine Giderek Daha Fazla Tasarruf Ediyor

Belirsizlik dönemleri ekonomiler için sorundur ve planlama aşamasında var olan belirsizlikler yatırımları engellemektedir. Aynı zamanda belirsizlik özel haneleri de etkilemektedir. Almanya'da son aylarda enflasyonda önemli ölçüde düşüşler ve ücretlerin arttığı ancak tüketimin hâlâ artmadığı bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Görünüşe göre Almanlar, ileride daha da kötü zamanların olacağı korkusuyla paralarını harcamak yerine biriktirmeyi tercih ediyorlar. Bu davranış yapısal olarak yerleşirse, uzun vadede büyüme de azalacaktır. Her ne kadar Gazete tüketim yerine tasarruf vurgusunu son dönemde yaşanan gelişmelere bağlasa da, benim gözlemim Almanların aşırı tutumlu bir toplum oldukları yönünde; elbette bunun tarihsel, kültürel ve sosyolojik nedenleri çok fazla...

2023 yılında özel hanelerin tasarruf oranı, yüzde olarak harcanabilir gelirin payı

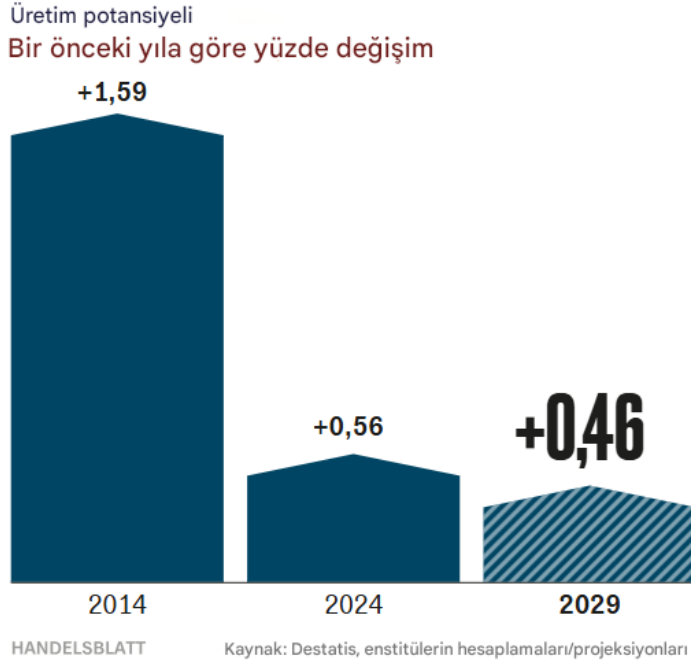

HANDELSBLATT
Kaynak: OECD Ekonomik Görünümü

Almanya'da Orta ve Uzun Vadeli Büyüme Potansiyeli Düşüyor

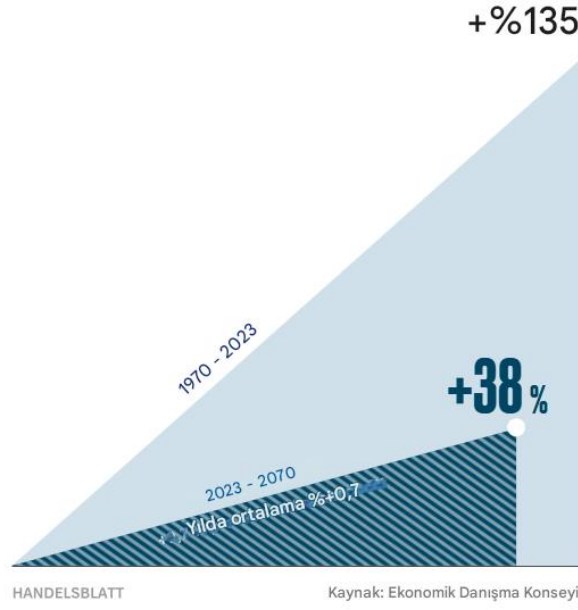
Üretimin yapısal zayıflığı en net bir şekilde büyüme potansiyelinde görülmektedir ve Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın fiili gelişiminden farklı olarak, ekonomik performansın ekonomik dalgalanmalar ve dış etkiler olmadan nasıl geliştiğini göstermektedir.

Önde gelen beş Alman Araştırma Enstitüsü, son yıllarda bu rakamı aşağıya doğru güncellemek zorunda kalmaktadır. Alman ekonomisinin 2023 ile 2029 yılları arasındaki büyüme potansiyelinin yıllık yalnızca yüzde 0,4 olacağı tahmin edilmektedir.

Bir grup ekonomist, 2070 yılına kadar ortalama büyüme potansiyelinin yıllık sadece yüzde 0,7 olacağını tahmin etmektedir. 2023 ile 2070 arasında Almanya'nın ekonomik üretimi toplam yüzde 38 artacak. Tarihsel verilerle karşılaştırıldığında ise 1970 ile 2023 arasında bu artış yüzde 135 olmuştur.

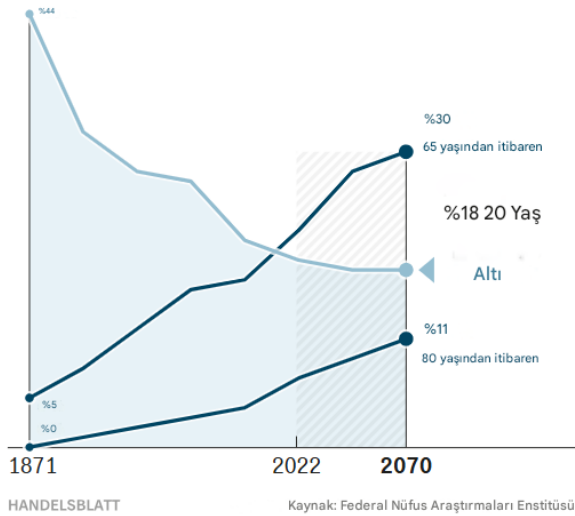
Almanya'da dönemlere göre ortalama üretim potansiyeli

Giderek Daha Az Çalışan, Giderek Daha Fazla Emekliye Bakmak Zorunda Kalıyor

Azalan nüfus büyümenin önündeki en büyük fren haline gelmektedir. 1970'ten bu yana Almanlar giderek daha az çocuk sahibi oluyor; üreme oranı 1,5'in altında. 2050 yılına gelindiğinde toplam nüfus yaklaşık yüzde 16 oranında azalacak. Çalışan nüfustaki düşüş özellikle çok trajik olacak. Net göçte dramatik bir değişiklik olmazsa, 2035 yılına gelindiğinde, 20 ila 64 yaş arasındakilere kıyasla 65 yaş üstü insan sayısının 2000 yılına göre iki katına çıkması bekleniyor.

Nüfusun yüzde olarak yaş payı

Çalışan vatandaşların sayısı giderek azalıyor; onların daha da fazla emekliyi finanse etmeleri gerekiyor. Bakım ve emeklilik sisteminin maliyetleri artıyor ve yeteneklere yönelik uluslararası mücadele kızışıyor. Önde gelen enstitüler, düşen iş hacminin Almanya'nın büyüme potansiyelini 2029 yılına kadar her yıl yüzde 0,1 puan azaltacağını öngörüyor. Alman Devleti bu riskin farkında ve çeşitli politikalarla bunu destekleme gayreti içinde. Ben bu konuyu **Frankfurt Notları 16: Almanya Maliyesi, "Evlenin ve Çocuk Yapın" diyor olabilir mi?** Başlıklı notumla ele almıştım.

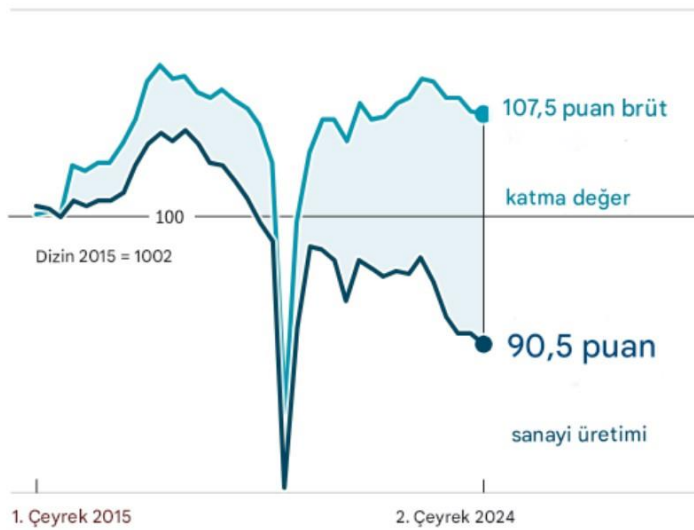
Alman Sanayi Baskı Altında

Almanya'nın en önemli ekonomik sektörü en fazla baskı altında görülmektedir: sanayi. İmalat sektörü Almanya'nın ekonomik üretiminin yaklaşık beşte birini oluşturuyor. Ancak dalgalanan enerji fiyatları, işçi eksikliği, yüksek vergi ve harçlar nedeniyle giderek daha fazla şirket üretimlerini yurt dışına taşıyor. Ancak, çokça bahsedilen büyük ölçekli sanayisizleşme henüz gözle görülemiyor.

Sanayi üretimi 2019 sonundan bu yana yüzde 9 oranında düştü. Ancak daha iyi yapısal gösterge olarak değerlendirilen bu alandaki katma değer yüzde 0,6 oranında arttı. Ancak değer yaratmada büyüme olmazsa ve düşüş eğilimi başlarsa sanayisizleşme bir gerçekliğe dönüşebilir.

Üretim ve brüt katma değer¹

karşılaştırmalı olarak

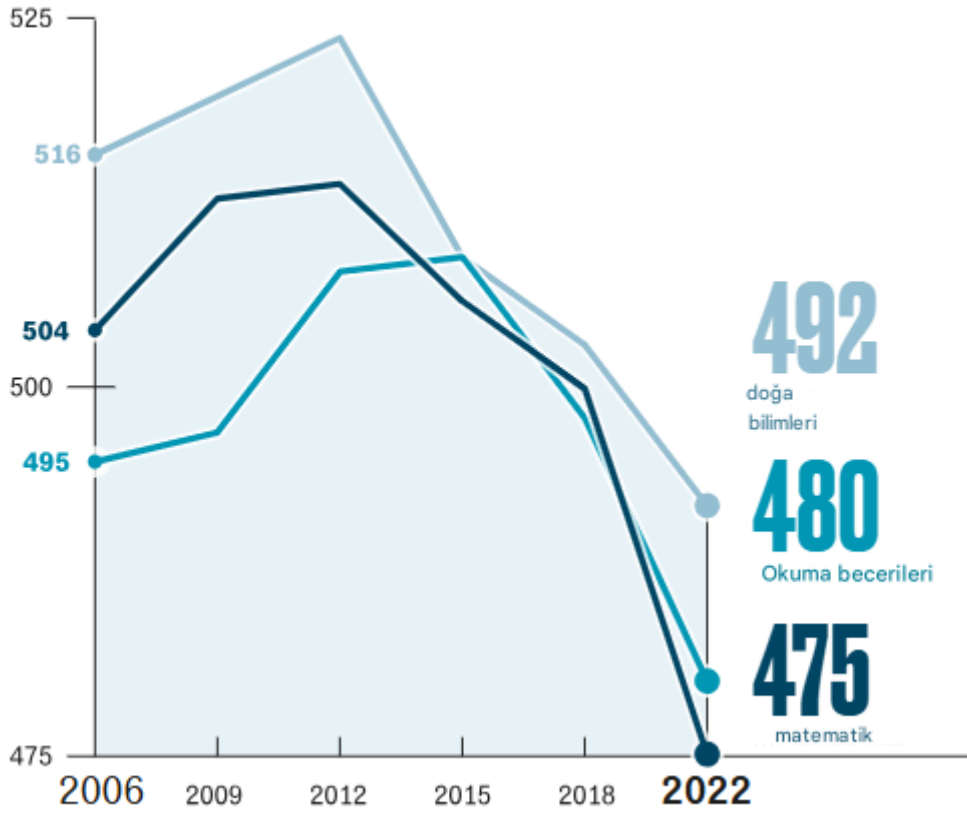

Eğitim Sorunu derinleřiyor

Almanların giderek verimsizleşmesi nedeniyle bŸyŸme potansiyeli de azalıyor. Verimlilik geçmişte bŸyŸmeye yılda yŸzde 0,6 puan katkıda bulunurken, gelecekte yalnızca 0,2 puan katkı yapacak.

Bu zayıflığın yŸksek dŸzeyde bŸrokrasi ve dŸřŸk dŸzeyde dijitalleşme gibi çeşitli nedenleri var. Ancak asıl neden Almanya'daki eğitim sorunudur. 2015 yılından bu yana Ÿđrencilerin becerilerinde azalma gŸzleniyor. Korona dŸneminde Alman eğitim sisteminin zayıf yŸnleri, 2022 Pisa testinin de gŸsterdiđi gibi, daha da belirginleşti. Ayrıca eğitimde eşitlik hâla dŸřŸk.

Almanya'daki 15 yařındaki Ÿđrencilerin puan cinsinden yeterlilikleri

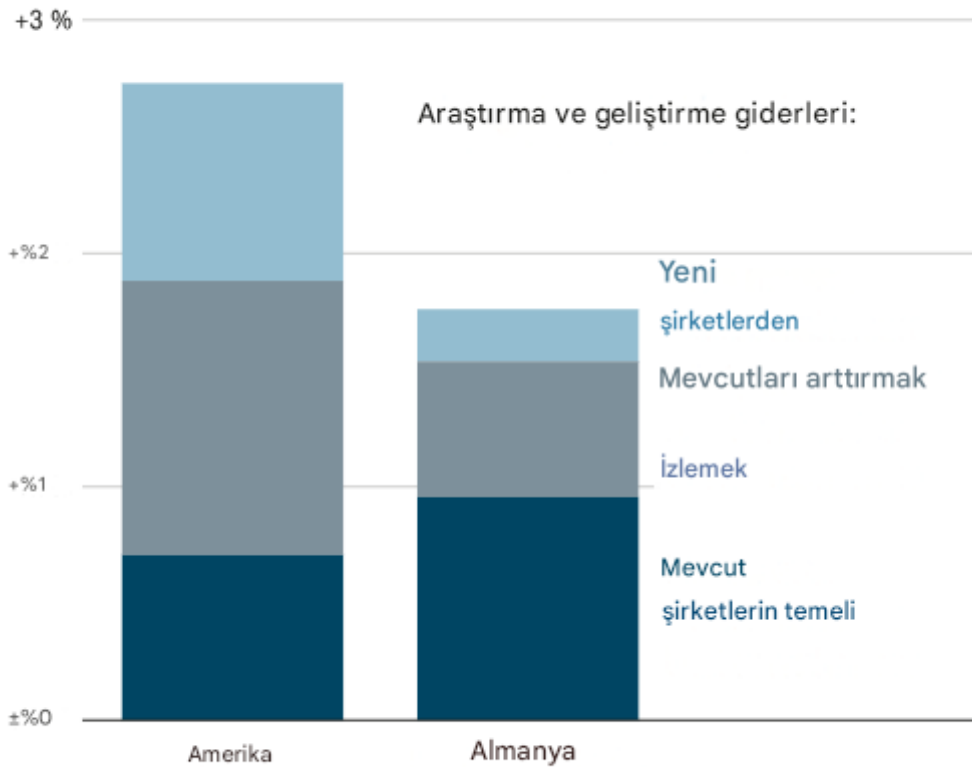
HANDELSBLATT Kaynak: OECD

Alman şirketleri Daha Az Araştırma Yapıyor

Bir ekonominin büyüme fırsatları büyük ölçüde onun ne kadar hızlı değiştiğine bağlıdır. Genç şirketler yeni iş modellerini tanıtıyor ve genellikle eski modellerden daha yenilikçi oluyor, bu da daha yüksek üretkenlik sağlıyor.

Ancak Almanya'daki kurumsal yapı diğer ülkelere göre çok yavaş değişiyor. Bunun sermayeye erişimin zor olması, kurucular için cazip olmayan koşullar ve yüksek bürokratik düzeylerle ilgisi var. Aynı zamanda lokasyon sorunları, köklü firmaların araştırma ve geliştirme harcamalarından tasarruf etmelerini sağlamaktadır. Almanya'da yeniliklere yapılan harcamalar OECD ülkeleri arasında orta düzeydedir.

Ar-Ge yoğun şirketlerin 2023'te harcamaları 2013'e göre yüzde değişim

HANDELSBLATT Dünya çapında en iyi 2.500 şirket
Kaynak: Endüstriyel Ar-Ge Puan Tablosu

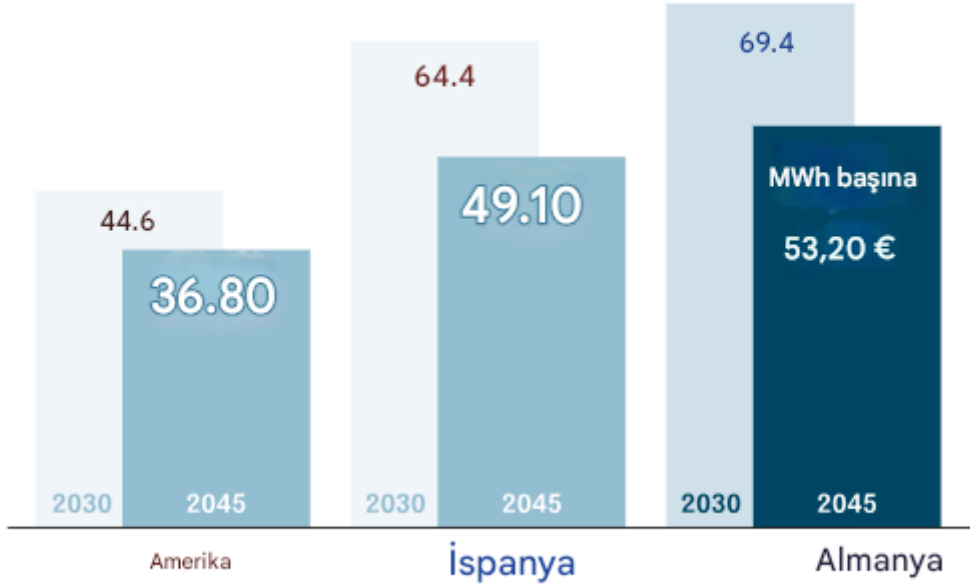
Enerji Fiyatları Yüksek Olmaya Devam Ediyor

Enerji fiyatları toparlandı ve önceki yıllardaki zirveler muhtemelen geçmişte kaldı. Ancak normalleşme, Almanya'da elektrik fiyatlarının, özellikle enerji yoğun sanayi açısından rekabet açısından bir dezavantaj olmaya devam ettiğini ortaya koyuyor. Yenilenebilir enerjilere geçiş orta vadede elektriği daha ucuz hale getirecek ancak diğer ülkelere kıyasla güneş enerjisi için

birkaç saatlik güneş ışığı veya rüzgar enerjisi için deniz alanlarının çok geniş olmaması gibi yapısal dezavantajlar mevcut.

Rüzgar santrallerinden büyük miktarda elektrik elde edilen Almanya'nın kıyıya yakın elverişli konumlarında bile, Almanya'nın konum olarak önemli bir rekabet dezavantajına sahip olması muhtemel. Yapılan bir araştırmaya göre, 2045 yılına gelindiğinde sanayi elektriği benzer ülkelerdeki ortalamadan yüzde 75 daha pahalı olacak. Avustralya veya Şili gibi en ucuz yerlerle karşılaştırıldığında bu ülkede enerji iki kat daha pahalı olacaktır.

Yenilenebilir elektriğin üretim maliyetlerinin megawatt saat başına avro cinsinden tahmini

HANDELSBLATT Üretim ve depolama (bant maliyetleri)
Kaynak: IW Köln Consult ve Frontier Economics, Gelecek Departmanı

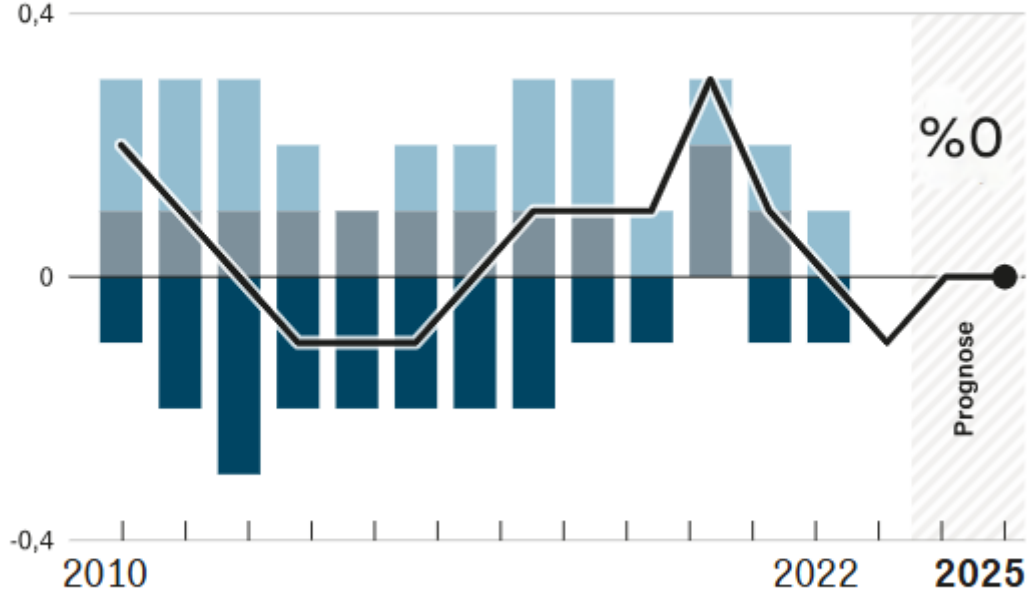
Devlet Daha Az Yatırım Yapıyor

Devlet altyapının bozulmasıyla, okulların modernizasyon eksikliğiyle ve konut eksikliğiyle mücadele edemiyor. Net kamu yatırımları, yani yatırımlar eksi amortisman, yıllardır sıfır çizgisinde seyrediyor. Özellikle belediyeler artık yatırımlara yetişemiyor. Amortisman yeni yatırımları aşılıyor.

Net yatırım oranı

yüzde olarak gayri safi yurtiçi hasılaya göre

Federal Ülkeler Belediyeler

HANDELSBLATT

Kaynaklar: Federal İstatistik Ofisi, ortak teşhis enstitülerinden tahminler

18 yıl önce Almanya’da gerçekleşen Dünya Kupası sırasında ve sonrasında Almanya genelinde bir iyimserlik hakim iken, o günden sonra, mali kriz, euro borç krizi, Angela Merkel’in “Yapabiliriz” söylemi, AfD’nin yükselişi, Corona, Ukrayna savaşı, enerji fiyat şoku ve neredeyse dört yıldır süren kalıcı ekonomik durgunluk. Hayata karşı hakim olan tutum artık “Yapabiliriz” değil, “Güzel yıllar bitti” şeklinde. (bu analizleri yazmaya devam edeceğim)